

УДК 364-78+159.989

DOI: 10.31733/15-03-2024/2/447-448

Людмила МОХНАР

доцент кафедри психології
діяльності в особливих умовах
Черкаського інституту пожежної
безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету
цивільного захисту України,
кандидат педагогічних наук

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ В ПРОЦЕСІ ЇХ АДАПТАЦІЇ ДО ЦИВІЛЬНОГО ЖИТТЯ

Війна в Україні, яка триває з 2014 року, є однією з найбільш гострих та складних проблем сучасності. Вона призвела до великих людських, соціальних, економічних та політичних втрат, а також до травмування психіки тисяч учасників бойових дій, які ризикують своїм життям заради захисту суверенітету та територіальної цілісності нашої держави. Такі чинники, як участь у бойових діях або перебування в прифронтовій зоні з постійними ракетними та артилерійськими обстрілами значно підвищують уразливість до психосоціального стресу та сприяють поширенню депресії, тривоги, посттравматичних стресових розладів тощо. Наслідки психотравмуючого впливу військово-бойових дій можуть проявлятися як у вигляді психоемоційних реакцій організму, так і у вигляді відстрочених наслідків, як-от психоемоційних, психічних, соматичних станів. Це створює серйозні виклики як для держави, так і для суспільства. Підтримка психічного здоров'я учасників бойових дій та їх психологічний супровід є одним з пріоритетних завдань державної політики. Від його розв'язання залежить боєздатність Збройних Сил і резистентність країни загалом при великих загрозах.

Роль психологічного супроводу у житті учасників бойових дій та їх адаптації до цивільного життя є питанням надзвичайної важливості, адже адаптація до цивільного життя після бойових дій є нелегкою задачею для багатьох учасників бойових дій. Вони повертаються до звичайного життя після пережитих стресових ситуацій, часто із фізичними та психологічними травмами, які можуть суттєво вплинути на їхню якість життя та здатність до соціальної адаптації. Психологічний супровід учасників бойових дій має на меті сприяти їхній адаптації до цивільного життя та подоланню психологічних труднощів, зумовлених військовою службою.

Основними організаційними та теоретико-методичними завданнями психологічного супроводу адаптації ветеранів та учасників бойових дій до умов цивільного життя є:

- 1) «планування і здійснення заходів, спрямованих на пом'якшення соціально-економічних і суспільно-психологічних наслідків, пов'язаних зі звільненням військовослужбовців;
- 2) організація заходів щодо зниження соціальної напруженості в місцях розміщення військових формувань і проживання громадян, звільнених з військової служби;
- 3) створення умов і можливостей для здобуття освіти, перепідготовки та працевлаштування;
- 4) розробка пропозицій щодо вдосконалення законодавства про права, пільги та соціальні гарантії військовослужбовців, громадян, звільнених з військової служби, та членів їх сімей;
- 5) вдосконалення механізмів та інститутів соціальної адаптації військовослужбовців» [1, с. 112].

З огляду на складний характер процесу адаптації, військовослужбовці потребують підтримки – в такому разі сім'я є вагомим ресурсом в психологічній адаптації. Зокрема, члени родини можуть продемонструвати свою готовність вислухати, дізнатися якомога більше про симптоми посттравматичного стресового розладу, сходити разом до психолога, взяти участь у допомозі, надати певний простір, але заохочувати до спільних занять, цікавої діяльності, до отримання радісних відчуттів. Механізми уникнення можуть примушувати

людину сумніватися щодо потреби бути поряд з іншими людьми, однак членам родини необхідно намагатися підтримувати соціальну активність, оскільки підтримка є дуже важливою [2, с. 29].

Надання комплексної допомоги військовослужбовцю, який опинився в складному психологічному стані після повернення із зони бойових дій, також надається в рамках психологічної реабілітації. Метою психологічної реабілітації є надання учасникам бойових дій допомоги для відновлення психічного стану здоров'я до оптимального, необхідного для проведення діяльності, підтримки оптимальних відносин з членами сім'ї. В разі якщо військовослужбовець звертається до центру соціально-психологічної реабілітації учасників бойових дій, то він може отримати різносторонню фахову допомогу: медичну реабілітацію; заходи для соціально-психологічної адаптації учасників бойових дій та членів їх сімей у системі ринкових відносин (індивідуальна психологічна та психотерапевтична допомога, групові та індивідуальні форми реабілітації); соціально-психологічну підтримку для нього та для членів його сім'ї; профконсультування, первинну або додаткову професійну освіту; сприяння в працевлаштуванні; соціально-правовий захист [3, с. 60].

Таким чином, процес психологічного супроводу учасників бойових дій є невід'ємною та вкрай важливою складовою процесу адаптації учасників бойових дій. Він дає можливість подолати наслідки бойової психологічної травми, відновити порушені війною мотивацію та соціальні навички учасників бойових дій. Психологічний супровід здійснюється через індивідуальні та групові консультативні заняття, тренінги, психотерапію. Його ефективність значно підвищується за умов систематичності, доступності, комплексного охоплення всіх аспектів життя учасника бойових дій. Саме психологічний супровід дає найбільші шанси на успішну адаптацію учасника бойових дій до повноцінного мирного життя.

1. Денисюк С. Г., Корнієнко В. О. Адаптація як передумова самореалізації військовослужбовців до умов цивільного життя. Актуальні проблеми проектування, виготовлення і експлуатації озброєння та військової техніки : мат. всеукр. наук.-техн. конф., Вінниця, : ВНТУ, 2017. С. 111–113.

2. Пам'ятка для сімей військовослужбовців, які повернулися з зони АТО / за ред. Майстренко Т. М., пер. з англ. Масик О. Л. URL : <http://psyservice.org/wp-content/uploads/2015/03/Поверненняіз-зони-бойових-дій.pdf>.

3. Чапляк А. П. Основні напрямки реабілітації учасників бойових дій Україна. Здоров'я нації. 2018. №3/1 (51). С. 59–61.

УДК 502.1

DOI: 10.31733/15-03-2024/2/448-450

Кирило НІКОЛАЄВ

професор кафедри
публічного адміністрування,
Міжрегіональної Академії
управління персоналом,
кандидат сільськогосподарських наук,
доцент

РОЛЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МІЖНАРОДНОЇ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

У сучасному світі, де екологічні проблеми стають все більш актуальними та загрозливими, роль екологічної безпеки набуває надзвичайної важливості як на міжнародному, так і на національному рівнях. Збереження природного середовища, протидія забрудненню та зміні клімату, а також запобігання екологічним кризам стають не лише екологічними проблемами, але й загрозами для безпеки людства в цілому.

На думку вченого М. Хилька [3], що тема розглядається як у теоретичному, так і в практичному контексті, об'єднуючи аспекти наукових досліджень, міжнародного співробітництва та стратегій національного управління. Теоретичні основи екологічної